

**DOSTOSOWANIE PRZEDMIOTOWEGO SYSTEM OCENIANIA
Z GEOGRAFII W KLASIE V SZKOŁY PODSTAWOWEJ DO INDYWIDUALNYCH
POTRZEB PSYCHOFIZYCZNYCH I EDYKACYJNYCH DZIECKA**
**oparty na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa
Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic**

Przedmiotowy system oceniania zawiera szczegółowe kryteria, które dotyczą wiadomości i umiejętności, jakie powinien opanować uczeń w ciągu roku nauki geografii w klasie V

Kontroli i ocenie podlegają : wypowiedzi ustne, prace pisemne, prace praktyczne.

1. **Wypowiedzi ustne:** kilkudzaniowa wypowiedź na pytanie zadane przez nauczyciela, prezentacja pracy własnej i grupy
2. **Prace pisemne:** sprawdziany nauczycielskie, testy, rozwiązywanie wskazanych zadań, wykonanie ćwiczeń, wykonywanie wszelkiego rodzaju prac pisemnych
3. **Prace praktyczne np.:** projekty edukacyjne - plansze, plakaty, albumy, prezentacje komputerowe, posługiwanie się mapą różnej treści, czytanie wykresów, diagramów, korzystanie z przewodników, słowników, tekstów źródłowych, współpraca w grupie, samokształcenie

Dwa razy w semestrze uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do zajęć (nie dotyczy to zapowiadanych sprawdzianów)

Punktacja za wykonanie zadań na sprawdzianach i testach:

0 – 30%	31 – 50%	51 – 70%	71 – 90 %	91 – 100 %
niedostateczny	dopuszczający	dostateczny	dobry	Bardzo dobry

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który ma 100% poprawnych odpowiedzi, rozwiązuje dodatkowe zadania sprawdzające wiedzę i umiejętności wykraczające poza program nauczania, wykazuje szczególne zainteresowania geografją, bierze udział w konkursach i ma osiągnięcia, twórczo i samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania.

Każdy sprawdzian można poprawić tylko jeden raz.

KRYTERIA SZCZEGÓŁOWE

OCENE NIEDOSTATECZNA

otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań koniecznych i nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o elementarnym stopniu trudności.

1. Często nie odrabia prac domowych pisemnych i ustnych.
2. Nie prowadzi systematycznie zeszytu do ćwiczeń.
3. Nie wykazuje chęci współpracy przy wykonywaniu pracy zespołowej.
4. Nie zna elementarnych treści przedmiotowych niezbędnych w dalszej nauce.

WYMAGANIA KONIECZNE – OCENE DOPUSZCZAJACA

Uczeń na ocenę dopuszczającą:

- wyjaśnia znaczenie terminu *geografia*
- wyjaśnia znaczenie terminów: *mapa, skala, legenda mapy*
- wymienia elementy mapy
- wyjaśnia znaczenie terminów: *poziomica, wysokość bezwzględna*
- odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie
- podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych
- odczytuje wybrane informacje z planu miasta
- wyjaśnia znaczenie terminu *krajobraz*
- podaje przykłady składników krajobrazu
- podaje przykłady elementów krajobrazu najbliższej okolicy
- wymienia pasy rzeźby terenu Polski

- wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie
- podaje charakterystyczne cechy krajobrazu nadmorskiego
- wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego
- wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie
- odczytuje z mapy nazwy dwóch największych jezior na Pojezierzu Mazurskim
- wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką
- wskazuje na mapie największą rzekę, miasto na Nizinie Mazowieckiej
- wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy
- wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską
- wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej
- wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską
- określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej
- podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej
- określa na podstawie mapy położenie Tatr
- wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule
- wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie
- określa na globusie i mapie kierunki geograficzne
- wyjaśnia znaczenie terminu *pogoda*, wymienia składniki pogody
- wyjaśnia znaczenie terminu *klimat*, wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi
- wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi
- podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji
- podaje przykłady roślin i zwierząt typowych dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych
- wyjaśnia znaczenie terminów: *sawanna*, *step*
- wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów
- wyjaśnia znaczenie terminu *pustynia*
- wskazuje na mapie obszary występowania pustyń gorących i pustyń lodowych
- wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla pustyń gorących i pustyń lodowych
- wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich
- wymienia rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej
- wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: *tajga*, *tundra*
- wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry
- wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry
- wskazuje na mapie Himalaje
- wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt

WYMAGANIA PODSTAWOWE – OCENĘ DOSTATECZNA

otrzymuje uczeń spełniający wymagania na ocenę dopuszczającą oraz uczeń, który:

- wyjaśnia znaczenie terminu *wysokość względna* i potrafi ją obliczyć
- wymienia różne rodzaje map
- stosuje legendę mapy do odczytania informacji z mapy
- odczytuje skalę mapy
- rozróżnia rodzaje skały
- podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym
- określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski
- wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim
- omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego, odczytuje z mapy nazwy jezior na Pojezierzu Mazurskim
- przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej
- wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką
- wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej

- podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy
- określa położenie Warszawy na mapie Polski
- wymienia obiekty turystyczne Warszawy
- wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej
- przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej
- wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej
- omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej
- podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej
- wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr
- wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie
- wymienia trzy przykłady cech krajobrazu wysokogórskiego
- wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna
- wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie, na mapie
- wskazuje na globusie i mapie świata zwrotniki i koła podbiegunowe
- wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych
- odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu
- wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej
- wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej
- rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych
- wskazuje na mapie strefy sawann i stepów, pustyń, strefę roślinności śródziemnomorskiej, tajgi, tundry
- omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimaty: strefy wilgotnych lasów równikowych, lasów liściastych i mieszanych, pustyń, stref sawann i stepów, cechy klimatu śródziemnomorskiego, tajgi i tundry
- omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej
- opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyń gorących i pustyń lodowych
- rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyń gorących i pustyń lodowych
- wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym
- wyjaśnia znaczenie terminu *wieloletnia zmarzlina*
- rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry
- rozpoznaje charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt

WYMAGANIA ROZSZERZAJACE – OCENE DOBRA

otrzymuje uczeń spełniający wymagania podstawowe oraz uczeń, który:

- rozróżnia i odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie
- rysuje podziałkę liniową
- wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę
- przekształca skalę np. liczbową na mianowaną
- oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej, a następnie za pomocą skali liczbowej zamienia ją na odległość rzeczywistą
- wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim
- wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową
- przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie
- charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce
- opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby
- oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy
- odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej
- wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta
- opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz
- przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim
- opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego

- przedstawia wpływ lądolodu na krajobraz pojezierzy
- wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego
- omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej
- omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej
- opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach
- omawia cechy pogody w górach
- wymienia atrakcje turystyczne Tatr
- podaje przyczyny odkryć geograficznych
- wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego
- porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów
- wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem
- wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza
- charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego
- charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów
- wyjaśnia znaczenie terminów: *preria*, *pampa*
- omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych
- omawia rzeźbę terenu pustyń gorących
- omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego
- charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry
- charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach
- charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach, opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach

WYMAGANIA DOPEŁNIAJĄCE – OCENĘ BARDZO DOBRĄ

otrzymuje uczeń spełniający wymagania rozszerzające oraz uczeń, który:

- dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych
- przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową
- oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej
- oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej
- oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej
- rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu
- wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa
- rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej
- podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta
- przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie
- porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach
- wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne
- wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego
- wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim
- charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej
- opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy, opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego
- omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki
- charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej
- omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych
- charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej
- opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej
- opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej
- charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd
- charakteryzuje rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej
- przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich
- opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr

- opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala
- określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej
- opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.
- wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo, opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba
- oblicza średnią roczną temperaturę powietrza
- oblicza różnicę między średnią temperatura powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku
- oblicza roczną sumę opadów
- porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym
- prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych
- porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów
- omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych
- prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej
- porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry
- analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności
- wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje